

Učebné osnovy

*	Názov predmetu	DEJEPIS
	Ročník	ôsmy
	Časový rozsah výučby podľa i-ŠVP + i-ŠkVP	1+0 hod týždenne, spolu 33 vyučovacích hodín
	Vzdelávacia oblasť	Človek a spoločnosť
	Škola	Základná škola Školská 840, Lehnice 930 37
	ŠVP	ISCED 2
	Stupeň vzdelania	nižšie stredné vzdelávanie – 2. stupeň ZŠ
	Dĺžka štúdia	5 rokov
	Forma štúdia	denná
	Vyučovací jazyk	slovenský jazyk

Učebné osnovy vychádzajú zo vzdelávacieho štandardu i-ŠVP pre príslušný vzdelávací predmet. Dostupné na:
http://www.statpedu.sk/files/articles/dokumenty/inovovany-statny-vzdelavaci-program/dejepis_nsv_2014.pdf

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Dejepis je samostatným predmetom a spolu s humánnou zložkou geografie a občianskou náukou tvorí vzdelávaciu oblasť spoločenskovedných predmetov. Spolu s nimi predstavuje jeden z významných prostriedkov procesu humanizácie žiakov. Pomocou vyučovania dejepisu sa žiaci oboznamujú s vývojom ľudskej spoločnosti najmä z hľadiska aspektu konajúcich osôb, či skupín ľudí a tiež prostredníctvom pohľadov na dôležité formy života spoločnosti v jednotlivých historických obdobiach. Postupne si osvojujú kultúru spoločenskej komunikácie a demokratické spôsoby svojho konania.

Hlavnou funkciou dejepisu je kultivovanie historického vedomia žiaka a uchovanie kontinuity historickej pamäti v zmysle odovzdávania historickej skúsenosti či už z miestnej, regionálnej, celoslovenskej, európskej alebo svetovej perspektívy. Ide predovšetkým o postupné poznávanie takých historických udalostí, dejov, javov a procesov v priestore a čase, ktoré zásadným spôsobom ovplyvnili vývoj slovenskej spoločnosti a premietli sa do obrazu našej prítomnosti. Dejepis na základnej škole kladie dôraz najmä na dejiny 19. a 20. storočia, v ktorých môžeme nájsť z väčšej časti korene súčasných spoločenských javov i problémov.

Vyučovanie dejepisu vedie žiakov k úcte k vlastnému národu, k rozvíjaniu vlastenectva ako súčasť kultivovania ich historického vedomia. Pritom rezonuje i úcta k iným národom a etnikám, rovnako tak rešpektuje kultúrne a iné odlišnosti ľudí, rôznych skupín a spoločenstiev. Prispieva tak k rozvíjaniu hodnotovej škály demokratickej spoločnosti. Rovnako dôležitosť pripisuje aj demokratickým hodnotám európskej civilizácie.

CIELE PREDMETU

Za základnú cieľovú kategóriu výučby dejepisu považujeme tvorbu študijných predmetových, medzipredmetových kompetencií – spôsobilostí, schopností využívať kvalitu získaných znalostí v rôznych poznávacích i praktických situáciách, ktoré umožnia žiakom, aby nepristupovali k histórii len ako k uzavretej minulosti, ale aj k rozvíjaniu celej škály kompetencií (spôsobilostí) klásť si v aktívnej činnosti kognitívne rôznorodé otázky, pomocou ktorých sa cez prizmu prítomnosti pýtajú na minulosť a vytvárajú si tak postupne vlastný názor.

Významným prostriedkom k tomu je súbor primeraných školských historických prameňov (aj exemplárne mnohostranných), ktorý sa považuje za integrálnu súčasť didaktického systému výučby dejepisu i dejepisných učebníc na základných školách.

Závažným predpokladom rozvíjania a uplatňovania uvedených cieľových kategórií je prekonávať transmisívnu výučbu dejepisu, ktorej podstatou je odovzdávanie poznatkov v hotovej podobe prevažne explikačnými (vysvetľujúcimi) metódami a prostredníctvom frontálnej výučby, a v širšej miere aplikovať

prístupy, ktoré kladú dôraz na aktívne učenie, na proces hľadania, objavovania a konštruovania (vytvárania) poznatkov na základe vlastnej činnosti a skúsenosti v interakcii s učiteľom a spolužiakmi v kooperatívnom učení.

Žiaci

- nadobudnú spôsobilosť orientovať sa v historickom čase,
- nadobudnú spôsobilosť orientovať sa v historickom priestore,
- naučia sa čítať a používať dejepisnú mapu,
- získajú základné vedomosti a spôsobilosti z oblasti vybraných historických udalostí, javov, procesov z národných a svetových dejín,
- nadobudnú spôsobilosť pochopiť príčiny, priebeh a dôsledky historických udalostí,
- získajú schopnosti poznávať históriu na základe analýzy primeraných školských historických písomných, obrazových, hmotných a grafických prameňov a sú schopní týmto prameňom klásť primerane adekvátne otázky,
- rozvinú si komplex kompetencií – spôsobilostí, schopností rozvíjať a kultivovať kultúrny dialóg a otvorenú diskusiu ako základný princíp fungovania histórie i školského dejepisu v demokratickej spoločnosti.
- osvoja si postupne spôsobilosť historickej kultúry ako schopnosti orientovať sa v mnohosti kultúrnych situácií, v ktorých sa stretávame s históriou.

ZÁKLADNÉ PREDMETOVÉ KOMPETENCIE (SPÔSOBILOSTI)

Žiaci sa naučia pochopiť a pracovať :

• s historickým časom

- zaraďovať historické udalosti, javy, procesy a osobnosti chronologicky
- zaraďovať historické udalosti, javy, procesy a osobnosti synchronne
- rozpoznať postupne nerovnomernosť historického vývoja
- využívať medzníky ako prostriedok orientácie v minulosti

• s historickým priestorom

- rozlišovať miestny, regionálny, národný, globálny historický priestor
- zaraďovať historické udalosti, javy, procesy a osobnosti priestorovo
- rozpoznať podmienenosť medzi historickým priestorom a spôsobom života a obživy človeka, spoločnosti

• s historickými faktami, udalosťami, javmi a procesmi a ich hodnotiacim posudzovaním

- vymedziť jednotlivú historickú udalosť, jav, proces, osobnosť
- popísať jednotlivé historické udalosti, javy, procesy, osobnosti na základe určujúcich znakov
- rekonštruovať konanie a postoje ľudí v minulosti
- skúmať konanie ľudí v daných podmienkach a vysvetľovať ho
- určiť príčiny jednotlivých historických udalostí, javov, procesov
- vymedziť dôsledky jednotlivých historických udalostí, javov, procesov
- rozpoznať charakteristické znaky jednotlivých historických období
- rozpoznať základné faktory, ktoré ovplyvňovali historický vývoj

Žiaci aplikujú svoje otázky v nových situáciách, v skúmateľských postojoch a pracovných postupoch pri vyšetrovaní, pátraní v školských historických písomných, obrazových, grafických a hmotných prameňoch – stopách po minulosti

- pri vymedzovaní predmetu skúmania, napríklad písomného úryvku z prameňa, mapy, grafu, diagramu,
- pri vytvorení plánu skúmania, napríklad fotografie, historického obrazu,
- pri komunikácii v tíme o výsledkoch skúmania, napríklad pästného klinu, nástroja pomocou zmyslov, v múzeu, archíve,
- pri vytvorení záznamu zo skúmania, napríklad o ľuďoch, predmetoch a veciach na karikatúre, verbálneho textu..

Žiaci získajú základné informácie ako:

🌀 **vyhľadávať relevantné informácie**

- z rôznych zdrojov – textov verbálnych, obrazových, grafických, i z textov kombinovaných
- z učebníc, cvičebníc, pracovných zošitov, slovníka cudzích slov, atlasov, novín, časopisov, webových stránok
- z populárno-vedeckej literatúry a historickej beletrie

🌀 **využívať tieto informácie a verifikovať ich hodnoty**

- vo vyberaní informácií
- v organizovaní informácií
- v porovnávaní informácií
- v rozlišovaní informácií
- v zaradovaní informácií.
- v kritickom zhodnotení rôznych zdrojov informácií

🌀 **štrukturovať výsledky, výstupy a potvrdenia vybraného postupu**

- zoradením výsledkov, napríklad na časovú priamku, do Vennovho diagramu, do tabuľky, do schém, rozpoznaním podstatného od nepodstatného, napríklad určovaním kľúčových pojmov, postupným vymedzovaním, historických pojmov v texte, zostavovaním pojmov do pamäťovej mapy,
- integrovaním výsledkov do chronologického a historického rámca, napríklad prostredníctvom chronologickej tabuľky,
- vyhodnocovaním správnosti postupu, napríklad overovaním historických faktov,
- tvorbou súboru vlastných prác, produktov (portfólio), napríklad obrazového materiálu, plagátu, letáku, nákresu, kresby.

„Učenie o histórii začína vtedy, keď žiak zameria svoju pozornosť, napríklad na základe otázky, záujmu či vonkajšieho podnetu vo vzťahu k histórii ako celku a vníma z nej vybrané primerané materiály z minulosti. S týmto materiálom potom pracuje pomocou vecnej analýzy. Ďalším jeho krokom je interpretácia popísaného a hľadanie vzťahov k iným historickým svedectvám. Následne žiak hľadá historický i osobný význam, vytvára hodnotový súd. Ten sa potom stáva východiskovým bodom pre proces komunikácie s ostatnými a podnecuje ďalšie otázky vo vzťahu k minulosti, prítomnosti a budúcnosti. Môže rovnako tak viesť ku konaniu, vytváraniu produktov žiakovej činnosti, k vlastnému zobrazeniu a výkladu histórie, čo možno tiež chápať ako určité rozšírenie histórie ako celku. Všetky tieto naznačené kroky možno zhrnúť do nasledujúcich špecifických kompetencií učenia sa o histórii. 1. pozorovanie 2. analýza 3. interpretácia 4. hodnotenie 5. produkcia.“

Uvedený komplex študijných (predmetových) kompetencií (spôsobilostí) sa spresňuje, konkretizuje v učebných požiadavkách v jednotlivých tematických celkoch učebného obsahu v podobe systematizovaného výkonového štandardu.

VZDELÁVACÍ ŠTANDARD podľa i-ŠVP

Zrod modernej doby

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 8. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> 🍏 zhrnúť základné myšlienky osvietenstva, 🍏 rozpoznať viedenský kongres ako medzník vo vývoji európskych dejín 🍏 porovnať proces výroby v cechu, manufaktúre a továrni, 🍏 vystihnúť základné znaky priemyselnej revolúcie, 🍏 zdôvodniť vplyv zjednotených štátov na mocenské pomery v Európe, 🍏 pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia. 	<p>osvietenstvo Veľká francúzska revolúcia priemyselná revolúcia továreň, podnikateľ, robotník národný štát, nacionalizmus militarizácia</p>

Moderný slovenský národ

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 8. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> 🍏 zhodnotiť význam osvietenských reforiem, 🍏 rozpoznať ciele slovenského národného hnutia, 🍏 vystihnúť, čo sa zmenilo a čo sa nezmenilo v postavení Slovákov po revolúcii, 🍏 určiť príčiny a dôsledky vystaňovalectva z Rakúsko– Uhorska, 🍏 pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia. 	<p>tereziánske a jozefínske reformy spisovný jazyk revolučný rok 1848/49 Slovenská národná rada, Matica slovenská rakúsko – uhorské vyrovnanie modernizácia, industrializácia maďarizácia</p>

VÝCHOVNÉ A VZDELÁVACIE STRATÉGIE

Dejepisné vyučovanie na základnej škole vychádza z tendencie umožniť žiakom získať kompetencie, ktoré im vytvoria podmienky na aktívny prístup k pátraniu a skúmaniu minulosti. Získané spôsobilosti umožnia žiakom vyhľadávať a pátrať, pýtať sa na jednotlivé historické javy a procesy a tým spôsobom neprístupovať k histórii len ako k uzavretej minulosti.

V procese rozvíjania špecifických predmetových cieľov žiakov najvýznamnejším faktorom je učiteľ. Od toho ako vyučuje dejepis a ako vníma svoju úlohu na vyučovacej hodine závisí aj kvalita rozvíjania uvedených cieľov. Poslaním učiteľa dejepisu je prekonať transmisívnu výučbu, ktorej podstatou je odovzdávanie poznatkov prevažne vysvetľujúcimi metódami. Učiteľ je ten, ktorý má na hodinách dejepisu aplikovať postupy a metódy, ktoré kladú dôraz na aktívny prístup žiakov v procese hľadania, objavovania a vytvárania poznatkov z uplynulých období. Je to proces v ktorom sa má uplatniť žiakova vlastná činnosť, ktorá môže byť individuálna alebo kolektívna (kooperatívna) a ktorá v súlade so skúsenosťami a pod vedením učiteľa žiakom umožní získanie nových poznatkov ale zároveň aj radosť z procesu poznávania. Má vytvárať možnosti na prácu v malých vzájomne prepojených skupinách ako aj priestor na diskusiu v rámci celej triedy. Učiteľ je ten subjekt vo vyučovaní, ktorý musí zabezpečiť historický materiál a doniesť ho na hodinu dejepisu, umožniť žiakom prístup k rôznym dôkazovým materiálom alebo informovať žiakov o tom, kde priliehavý historický materiál je možné nájsť.

Okrem učebníc významným prostriedkom na realizáciu vyučovania dejepisu je súbor primeraných školských historických prameňov, historické mapy ako aj iné názorné učebné prostriedky (vystrihnuté články z novín a časopisov, karikatúry, grafy a pod).

Moderne vyučovať dejepis nie je možné bez používania počítača a internetu. Z internetu žiaci môžu získať rôzne informácie z dejepisnou problematikou. V tomto procese je veľmi významná úloha učiteľa, ktorý by mal byť skôr príjemným radcom a usmerňovateľom než prísny a neoblomným „staromódnym“ učiteľom.

Za zmysluplné a efektívne vyučovanie dejepisu považujeme také vyučovanie, ktoré zabezpečí:

- 🌀 chronologické preberanie učiva
- 🌀 synchrónne vyučovanie svetových a národných dejín
- 🌀 adekvátny dôraz na národné dejiny
- 🌀 návštevu múzeí, galérií a realizáciu primeraných exkurzií
- 🌀 vyučovanie regionálnych dejín.

Vo vyučovaní dejepisu budeme využívať poznatky, ktoré žiaci získajú z vyučovacích predmetov vlastiveda, geografia, občianska náuka, slovenský jazyk a literatúra a využívať aj prierezové témy.

STRATÉGIE VYUČOVANIA

Vo výchovno-vzdelávacom procese budeme používať individuálnu aj skupinovú prácu žiakov zvlášť pri tvorbe a realizácii projektov.

Odporúčané metodické formy a metódy: práca s učebnicou, práca s dejepisnou mapou a atlasom, analytické čítanie, riadený rozhovor, dialóg, diskusia, problémová metóda, videoprojekcia, integrované tematické vyučovanie, brainstorming, situačné a inscenačné metódy, rolové hry, dramatizácia, práca s historickým prameňmi, práca s hmotnými prameňmi a ukážkami a i.

UČEBNÉ ZDROJE

Učebnice, dejepisná čítanka

BEDNÁROVÁ, M. – KRASNOVSKÝ, B. – ULRICHOVÁ, B.: *Dejepis pre 8.ročník základnej školy a 3.ročník gymnázia s osemročným štúdiom*. 1.vyd. Martin: Vydavateľstvo Matice slovenskej, 2011, 96s. ISBN 978-80-8115-043-2.
Internet

HODNOTENIE PREDMETU

Hodnotenie žiakov bude založené na kritériách v každom vzdelávacom výstupe. Cieľom hodnotenia je poskytnúť žiakovi a jeho rodičom spätnú väzbu o tom, ako žiak zvládol danú problematiku, v čom má nedostatky a aké pokroky naopak dosiahol. Súčasťou hodnotenia je tiež povzbudenie do ďalšej práce.

Použitie budú adekvátne metódy a prostriedky hodnotenia. Hodnotiť sa budú ústne odpovede, písomné práce po jednotlivých tematických celkoch, 2 projekty a prístup žiaka k vyučovaciemu predmetu (2x počas školského roka). Pod prístupom žiaka k vyučovaciemu predmetu rozumieme: nosenie a úpravu pomôcok, vypracovanie domácich úloh a cvičení, aktivitu na hodinách.

Cieľom je ohodnotiť prepojenie vedomostí so zručnosťami a spôsobilosťami. Pri hodnotení a klasifikácii budeme vychádzať z metodických pokynov pre hodnotenie a klasifikáciu – Metodický pokyn na hodnotenie č. 22/2011, vydaný MŠ SR v Bratislave. Hodnotiť sa bude známku.

Písomné práce budú hodnotené podľa stupnice:

100 % - 90 %	- výborný
89,9 % - 75 %	- chváľitebný
74,9 % - 50 %	- dobrý
49,9 % - 25 %	- dostatočný
24,9 % - 0%	- nedostatočný

Prospech žiaka sa klasifikuje týmito stupňami:

- 1 – výborný
- 2 – chváľitebný
- 3 – dobrý
- 4 – dostatočný
- 5 – nedostatočný

OBSAH VZDELÁVANIA

Tematický celok	Obsahový štandard		Výkonový štandard - výstup	Prierezová téma	Počet hod
	Téma	Pojmy	Spôsobilosti		
Zrod modernej doby	Francúzska revolúcia	Sloboda – rovnosť – bratstvo Konštitučná monarchia	<p>Žiaci sú schopní:</p> <ul style="list-style-type: none"> - na časovej osi vyznačiť obdobie 18. - 20. storočia a zapísať najvýznamnejšie udalosti - prečítať a kriticky zhodnotiť historický prameň z uvedeného obdobia - analyzovať myšlienkový smer vyzdvihujúci rozum - kriticky zhodnotiť dovtedajšie ľudské poznanie - zdôvodniť úlohu občana na politickej scéne - napísať krátku prácu na tému Francúzski encyklopedisti alebo Napoleon <p>Žiaci vedia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vysvetliť význam občianskeho zákonníka - Nakresliť obrázok Bastily - Kriticky posúdiť príčiny a dôsledky francúzskej revolúcie - Analyzovať príčiny a dôsledky vzniku cisárstva vo Francúzsku 	Multikultúrna výchova – vplyv migrácie na kultúru Osobný a sociálny rozvoj – život jednotlivca v novoveku Environmentálna výchova – dopad činnosti človeka na prírodu Dopravná výchova – spôsob prepravy v minulosti Rodinná výchova – novoveká rodina Tvorba projektu a prezentačné zručnosti – Vznik moderného štátu Finančná gramotnosť – druhy platidiel v minulosti Regionálna výchova – Slovensko v čase Napoleona	18
		Napoleon Bonaparte			
	Rusko v 19.st.	Dekabristi, krymská vojna			
	Revolúcie v Európe	Roky 1830 a 1848/49			
	Zjednotenie Talianska a Nemecka	Cavour, Garibaldi, Bismarck			
	Vznik USA	Deklarácia nezávislosti, občianska vojna			
	Priemyselná revolúcia	Socializmus, kapitalizmus, objavy a vynálezy			
	Kultúra a umenie v 19.st.	Biedermeier, klasicizmus, empír, romantizmus, realizmus, impresionizmus, secesia			
	Opakovanie	opakovanie			
	Projekt, zhrnutie	Vznik moderného štátu			

Tematický celok	Obsahový štandard		Výkonový štandard - výstup	Prierezová téma	Počet hod
	Téma	Pojmy	Spôsobilosti		
Moderný slovenský národ	Slovenské národné hnutie	Národ, generácie národovcov, slovenské národné hnutie	Žiak vie <ul style="list-style-type: none"> - vysvetliť proces formovania moderných národov - vymenovať znaky moderného národa - v krátkej práci opísať a vysvetliť postavenie menších národov v Uhorsku (Rumunov, Chorvátov, Slovákov) a ich boj za národnú slobodu Žiaci sú schopní: <ul style="list-style-type: none"> - kriticky posúdiť a zhodnotiť činnosť slovenských národných vzdelancov - analyzovať a zhodnotiť revolučný rok 1848/49 - analyzovať politický program Slovákov – Žiadosti slovenského národa - opísať dobrovoľnícke výpravy a posúdiť ich význam a význam SNR - analyzovať požiadavky v dokumente Memorandum národa slovenského - opísať vznik Rakúsko-Uhorska - špecifikovať postavenie Slovákov v R-U - zaujať kritický postoj k maďarizácii - kriticky zdôvodniť príčiny a dôsledky vysťahovalectva Slovákov - zhotoviť graf dokumentujúci regióny, z ktorých emigrovalo najviac ľudí - zhotoviť tabuľku na porovnanie života na dedine a v meste 	Multikultúrna výchova – národy v Uhorsku Osobný a sociálny rozvoj – Život jednotlivca v Uhorsku Dopravná výchova – spôsoby prepravy v minulosti Rodinná výchova – život rodiny v novoveku Finančná gramotnosť – druhy platidiel v Uhorsku Regionálna výchova – náš región počas R-U Finančná gramotnosť – hospodárska kríza Výchova k ľudským právam – práva národov v R-U	12
	A. Bernolák a spisovná slovenčina	Bernolákovci, Slovenské učené tovarišstvo			
	Slovanská vzájomnosť	Slovanská vzájomnosť, československý kmeň			
	Ľ. Štúr a II. kodifikácia	štúrovci			
	Revolúcia 1848/49 v Uhorsku	Žiadosti slovenského národa, Slovenská národná rada, dobrovoľnícke výpravy			
	Od Memoranda k Matici slovenskej	Memorandum slovenského národa, Matica slovenská, 3 slovenské gymnáziá			
	Vznik Rakúsko-Uhorska	Dualizmus, národnostný útlak			
	Slováci v Uhorsku	Andrej Hlinka, Černová			
	Vysťahovalectvo zo Slovenska	Industrializácia, vysťahovalectvo, Slovenská liga			
	Projekty, zhrnutie	Život po R-U vyrovnaní Zápas Slovákov			
Opakovanie	Záverčné zhrnutie a hodnotenie	Upevnenie prebratého učiva	Systematizácia vedomostí, upevnenie učiva		1

Vypracoval: Mgr. Mikuláš Zemanek 9/2018

Prerokovala a schválila predmetová komisia dňa 17.9.2018

Schválila riaditeľka ZŠ PaedDr. Jarmila Hanidžiarová dňa 3.9.2018